

Vogelen rond de Neusiedler See

Hein en Maaike Verkade

De grens tussen Oostenrijk en Hongarije loopt dwars door de Neusiedler See. Het grote meer markeert de overgang van de oostelijke uitlopers van de Alpen in het westen naar de uitgestrekte poesta's in het oosten. Deze twee landen vormden ooit één machtige Donaumonarchie. Dit is haast niet voor te stellen. Landschappelijk, cultureel en taalkundig zijn het verschillende werelden.

Het meer is een met water opgevulde vlakte. Het heeft een oppervlakte van zo'n 320 km², een maximale diepte van 1.70 meter en geen natuurlijke afvoer. Het komt nog het meest overeen met een grote straatplas. Als het geregend heeft is ie groot, schijnt het zonnetje dan droogt ie op.

Zo'n 150 jaar geleden gebeurde dat voor het laatst. Daarna is het wat gereguleerd door de aanleg van een kanaal.

Rondom het meer zijn langs de brede ondiepe oevers grote rietvelden ontstaan.

Uitzicht op Grutto's, Zomertalingen en Steltkluut

Paartje Grauwe Gans met 66 kuikens

Het gebied ten zuidoosten van de Neusiedler See is ook laaggelegen en licht geaccidenteerd. Bij voldoende regenval vormen zich daar tal van kleine varianten van het moedermeer. Het Oostenrijkse deel hiervan heet de Seewinkel, het Hongaarse deel de Fertő-Hanság.

Deze bijzondere omstandigheden zorgen voor een grote variatie aan water- en rietvogels. Voor een aantal soorten vormt dit gebied zelfs de enige broedplaats in heel Oostenrijk. Daarnaast is het strategisch gelegen tussen de Middellandse Zee en de Oostzee, een ideale tussenstop voor noordelijk broedende steltlopers en eenden. Een aantrekkelijk gebied voor vogelaars, vooral in de lente.

Reeds lang staat de Neusiedler See op ons verlanglijstje. Twee eerdere pogingen strandden voortijdig. De eerste keer bleek er uiteindelijk te weinig tijd om door te reizen in die richting. De tweede keer was een langdurige hittegolf de spelbreker. Dus driemaal is scheepsrecht, in 2019 moet het gebeuren, hoewel.....bijna weer niet. Eind april strijken we neer op een camping in de Seewinkel. Het waait hard en de temperatuur schommelt steeds tussen de acht en elf graden. Verre van ideale omstandigheden in een open en vlak gebied. Na vijf dagen draaien de gigantische windmolens in de omgeving nog

steeds op stormsnelheid; we reizen verder richting beter weer. Een week later keren we na een rondje Oostenrijk toch weer terug op de camping, de weergoden zijn ons nu iets gunstiger gezind. Er is genoeg ruimte en we kiezen een plekje tussen vier bomen met uitzicht over de Zicksee. Het blijkt een gelukkige keuze. In de ene boom huist een Syrische Bonte Specht en in een andere zit een nest met jonge Torenvalken. Het uitzicht over het meer levert direct Bosruiters, Kemphanen, Kluten en Steltkluten op. Even verder dobberen Zomertalingen en Bergeenden. Groepjes Dwergmeeuwen dwarrelen erboven. Zij zijn op weg naar de Oostzee.

Tallose families Grauwe Ganzen met kuikens houden het gras van de ligweides keurig kort. Sommige van die families zijn wel erg groot. Zo loopt er één ouderpaar met maar liefst 66 kuikens rond. Dit moet wel een crèche zijn, want er lopen jongen in verschillende leeftijdsklassen mee. De twee oudervogels lijken weinig moeite te hebben dit mega-adoptiegezin bij elkaar te houden.

Ook onder ons is volop leven. Overall zitten holletjes waar Sieseltjes in verdwijnen. Zij zijn talrijk en bepalen zelfs het beleid van de camping. Honden zijn niet toegestaan.

Siesel op de camping

Het risico is dat zij de beschermde grondeekhoorns bejagen. Wij vinden het eigenlijk wel prettig, een keer een camping zonder honden.

Het vlakke land leent zich uitstekend voor een fietstocht. Het extensief gebruikte land levert vooral veel Veldleeuweriken, Gele Kwikstaarten en zowaar ook een Patrijs op. Het lijkt wel of ik door de Zwetterpolder in Noordwijkhout fiets. Een zingende Grauwe Gors en een opvliegende Hop brengen mij weer in Oostenrijk. In de iets vochtiger delen zitten Grutto's en Tureluurs. Vóór mij loopt een eenzame vogelaar en ik raak met hem aan de praat. Hij telt de Grutto's en vooral het broedsucces. Ietwat teleurgesteld vertelt hij dat er voor het tweede achtereenvolgende jaar geen jongen te vinden zijn. Door de aanhoudende droogte gaan de vogels niet tot eileg over. Deze droogte is overal om je heen merkbaar. Op de kaart staat een groot ondiep meer, de Lange Lacke. Een droge kale zandvlakte herinnert hier aan. En zo vergaat het meerdere meren. In nattere jaren schijnen hier volop Lepelaars te foerageren.....maar als je dan toch een meer mét water treft, dan zitten er gelijk honderden Krooneenden bij elkaar.

De Neusiedler See zelf droogt niet meer uit. We varen met een klein fietspontje naar de overkant. Het riet aan weerszijden ruist in de wind. De kans om een Zwartkoprietzanger te zien of te horen is hierdoor nihil. De rietgordel om het meer is de belangrijkste broedplaats in Europa voor deze soort. Het meer zelf is opvallend vogelarm. Verder dan enkele Kokmeeuwen, Geelpootmeeuwen en Visdiefjes kom je niet. Het ondiepe water is door de aanhoudende wind modderig troebel. Maar niet getreurd, vlak achter de rietkraag is een groepje

Man Roodpootvalk hoopt op de gunst van het vrouwtje na de prooioverdracht

Roodpootvalken neergestreken in een Roekenkolonie. Zij ruziën om een van de ongebruikte nesten. De mannetjes vangen grote insecten in de luwte voor de bomenrij. De vrouwtjes wachten geduldig naast de nesten tot de vangst aan hen wordt aangeboden. Zo hoopt de man dat haar keuze op hem valt dit seizoen. Roodpootvalken zijn kleine roofvogeltjes van de poesta, die rond de Neusiedler See hun meest westelijke broedplaatsen hebben. Dat geldt ook voor de Grote Trap iets verderop. Eertijds had deze soort een ruime verspreiding over de extensief gebruikte poesta's. Het creëren van reservaten blijkt de redding voor deze imposante vogel. De trappen laten zich mooi zien vanaf een hoge toren aan de rand van het reservaat. Zeker tien hanen maken de twee hennen het hof met hun indrukwekkende balts. Zeker zo mooi zijn de Grauwe Kiekendieven die laag wiekelend speuren naar insecten, muizen en vogeltjes. Muizen zitten hier genoeg; de vele Grote Zilverreigers vangen ze regelmatig. Eén reiger is daar zo druk mee bezig dat hij geen oog heeft voor ons. Het lukt om zijn kleuring af te lezen. Via de iPad krijgen we bericht dat hij even verderop in Hongarije als nestjong is geringd. Maar deze grote zilver heeft de winter 1500 kilometer westwaarts doorgebracht in het uiterste puntje van Bretagne.

Een miezerregen stuurt ons naar een prachtig Barokpaleisje in de buurt. Eenmaal weer buiten is het windstil en droog geworden. We vieren dit samen met tientallen zingende Nachtegalen en Wielewalen in het

Het meer de 'Lange Lacke', door de droogte nu een grote zandvlakte

schitterende parkbos. Als tegen de avond de zon ook nog doorbreekt, zoeken we een aangenaam plekje iets verderop bij een grote kolonie Bijeneters. Er is hier zoveel te zien dat de maaltijd erbij inschiet. Gaten in vele maten verraden dat er niet alleen Bijeneters huizen in de steilrand. Uiteindelijk komen we tot zeven verschillende soorten bewoners. Bijeneters zijn het meest talrijk. Zij zijn net aangekomen en vliegen steeds in grote zwermen op. De Spreeuwen vliegen druk in en uit. Hun hongerige jongen zijn nooit tevreden. Minder opvallend maar wel komisch zijn de Koolmezen en Ringmussen die hier en daar een gaatje hebben gevonden. Uit de grote gaten steken vaak takken. Deze grotten zijn van de Kauwen. Zij hebben het geregeld aan de stok met Torenavalken die zeker drie grotten bezetten. Sommige wat lagergelegen ingangen liggen binnen het bereik van konijnen die hier ongestoord rondhuppelen. De ondergaande zon maakt een eind aan dit schouwspel.

Volgens de Oostenrijkse buienradar kunnen we nog één dag van dit weer genieten. Daarna zullen de windmolens weer op volle toeren draaien. Dus op de fiets naar het Hongaarse Fertő-Hanság. Via het roemruchte houten 'Andauer' bruggetje steken we het grenskanaal over. Tijdens de opstand in 1956 ontvluchtten meer dan 70.000 Hongaren hun land over ditzelfde bruggetje. We belanden in een andere wereld, ruiger, ongerepter en extensiever gebruikt, een echte muggenwereld. Dankzij de afgelopen slechtweerperiode hebben we dáár nu geen last van! In een voormalige afgraving vliegen weer tientallen Bijeneters. Maar onze aandacht wordt de andere kant op getrokken. We kijken uit over een groot rietveld met wat wilgen en talloze plasjes en kreken. In de boompjes zitten Dwergaalscholvers die soms rakelings langvliegen richting het water. Het is een grappig vogeltje met een bruin kopje en een naar verhouding lange staart. Ondertussen vliegen er Purperreigers door je beeld. Een Keizerarend schroeft boven het prachtige landschap. We fietsen verder maar

Torenavalk en Spreeuw, twee van de vele bewoners in de steilrand

staan al gauw weer stil. Twee volwassen Zeearenden genieten van de zon in een vrijstaande boom. Het is vast een paartje. Dat kun je niet zeggen van de Wesp die vlinderend door het luchtruim indruk probeert te maken op een mogelijke partner. Zij zijn nog niet zo lang terug uit Afrika. Dat geldt ook voor twee paartjes Ralreiger en een koor van krassende Grote Karekieten. Schuin naar boven lijken Gierzwaluwen te vliegen, maar een blik door de kijker maakt duidelijk dat zeker tien Boomvalken op jacht zijn naar grote insecten. Daaronder schuimen een aantal Bruine kiekendieven de ruige weilanden af. Ooievaars en Kleine Zilverreigers zoeken onbevreesd naar iets eetbaars. Een heimelijke Zwarte Ooievaar rust wat verder in de schaduw onder een boom. Op zeker vier plaatsen om ons heen spinnen Zomertortels. Daarnaast vooral Fluiters, Wielewalen en Nachtegalen. Onze fietstocht wordt korter dan gepland en het avondeten laat ook vandaag langer op zich wachten. Wat een paradijsje!

De Oostenrijkse buienradar heeft gelijk. De volgende ochtend regent en waait het weer. We verlaten zeer voldaan de Neusiedler See en gaan richting Beieren.

Bijeneter met nestholtes van Kauwen in de steilrand